

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 7 november 2011

Mål nr

T 3855-10

KLAGANDE

Skatteverket

171 94 Solna

Företrätt av verksjurist N-BM

MOTPART

Registreringstjänst Ewa Orlander Aktiebolag, 556106-0756

Banvägen 9

182 78 Stocksund

Ombud: Advokat A B-F

SAKEN

Fordran på grund av misstagsbetalning

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom 2010-07-12 i mål T 1462-10

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Skatteverket ska ersätta Registreringstjänst Ewa Orlander Aktiebolag för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 21 000 kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Skatteverket har yrkat i första hand att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom ska ogilla Registreringstjänst Ewa Orlander Aktiebolags talan. I andra hand har Skatteverket yrkat att Högsta domstolen ska sätta ned Skatteverkets återbetalningsskyldighet till 45 594 kr jämte ränta.

Registreringstjänst har motsatt sig att domen ändras.

Registreringstjänst har yrkat ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

1. Registreringstjänst Ewa Orlander Aktiebolag upprättade skattedeclarationer för såväl Repro Consult Jansson och de Mander AB som Venditia Utbildning & Projektledning AB. Skatteverkets fordran mot Repro Consult uppgick enligt deklARATIONEN till drygt 12 000 kr och fordran mot Venditia till drygt 180 000 kr. Registreringstjänst betalade den 18 augusti 2008 beloppen över internet, varvid emellertid Repro Consults OCR-nummer av misstag kom att anges vid båda betalningarna. Bägge bolagens skattebelopp enligt deklARATIONERNA bokfördes härefter på Repro Consults skattekonto.
2. Beträffande Repro Consult hade företagsrekonstruktion inletts den 9 maj 2008 och den 15 augusti beslutade tingsrätten att rekonstruktionen skulle få fortsätta ytterligare tre månader. Bolaget försattes på egen begäran i konkurs den 12 november 2008.
3. Vid Skatteverkets avstämning av skattekonton den 8 september 2008 avräknades från det överskott som hade uppkommit på Repro Consults skattekonto ett belopp om drygt 89 000 kr mot en äldre restförd skatteskuld. När Skatteverket därefter sände kontoutdrag till Venditia, vilket utvisade ett underskott om ca 182 000 kr på bolagets skattekonto, underrättades Registreringstjänst, som då blev varse den felaktiga betalningen. Registreringstjänst kontaktade Skatteverket den 12 september eller någon dag därefter och påtalade att det hade skett en felaktig betalning. Den 17 september begärde Venditia att det felaktigt betalda beloppet skulle omföras till Venditias skattekonto. Skatteverket betalade ut ett belopp motsvarande överskottet på Repro Consults skattekonto, men motsatte sig kravet i övrigt. Registrerings-

tjänst, som har täckt underskottet på Venditias skattekonto, har övertagit Venditias krav mot Skatteverket.

4. Registreringstjänst har till grund för sitt krav på återbetalning gjort gällande i första hand att Skatteverket är återbetalningsskyldigt enligt principerna om *condictio indebiti* och i andra hand att Skatteverket, om återbetalning inte sker, gör en obehörig vinst. I sista hand har Registreringstjänst gjort gällande att betalningen har utgjort ett förklaringsmisstag och att Skatteverket var i ond tro om misstaget.

5. Skatteverket har i Högsta domstolen anfört att principerna om *condictio indebiti* inte är tillämpliga i detta fall; den aktuella betalningen ska i stället anses vara ett förklaringsmisstag enligt 32 § första stycket avtalslagen, vilket Skatteverket var i god tro om. Skatteverket har vidare invänt att betalningen tagits emot i god tro och att Skatteverket har inrättat sig efter betalningen. Skatteverket har även bestritt att någon obehörig vinst har uppkommit.

6. Reglerna om *condictio indebiti* tar sikte på fall där någon har betalat en skuld som inte fanns eller har betalat ett för stort belopp, allt i den felaktiga tron att det fanns en betalningsskyldighet. Betalningen har i dessa fall skett av misstag, d.v.s. utan rättslig grund.

7. Huvudregeln vid *condictio indebiti* har sedan gammalt ansetts vara att den betalande har rätt att kräva tillbaka det felaktigt eller för mycket erlagda. Avvägningen av de motstående intressen som gör sig gällande har dock lett till åtskilliga modifieringar. Detta gäller särskilt i fall då den som har tagit emot betalningen har varit i god tro och förbrukat det uppburna beloppet eller

annars har inrättat sig efter betalningen. Ju längre tid betalaren dröjer med återkrav, desto större skäl har mottagaren att tro att betalningen är definitiv. Vilket intresse som förtjänar företräde beror på många olika faktorer som kan skifta från fall till fall. Till sådana faktorer brukar räknas vilken av parterna som hade den största möjligheten att bedöma de förhållanden som har inverkat på betalningen samt om någon av parterna har förfarit oaktsamt i samband med betalningen (se NJA 2005 s. 152 med hänvisningar, NJA 1994 s. 177, NJA 1999 s. 575 och NJA 2001 s. 353 samt Gertrud Lennander, Misstagsbetalning och kvittning i konkurs, Festskrift till Torgny Håstad, 2010, s. 436).

8. Huruvida en felaktig betalning har skett på grund av villfarelse eller ren felskrivning eller om en felaktig betalning har gjorts i samband med betalningsuppdrag eller betalningsförmedling är av underordnad betydelse. Avgörande är i stället om betalningen har skett utan rättsgrund och att betalningen inte utgör en disposition, d.v.s. en betalning där den betalande frivilligt väljer att betala oavsett om betalningsskyldighet faktiskt föreligger.

9. Att den som har tagit emot en betalning och därefter i god tro har förbrukat medlen eller annars har inrättat sig efter betalningen ges rätt att behålla betalningen har motiveras med att en återbetalningsskyldighet skulle innebära att mottagaren utan någon egen åtgärd får en skuld som han kanske får mer eller mindre svårt att betala (se Phillips Hult, *Condictio indebiti*, Festskrift tillägnad Vilhelm Lundstedt, 1947, s. 251 f., och Mikael Mellqvist och Ingemar Persson, *Fordran & Skuld*, 9 uppl. 2011, s. 38). I senare rättsfall har också hänsynen till omsättningens intresse och behovet av säkerhet i rättslivet betonats (se t.ex. NJA 1994 s. 177 och NJA 1999 s. 575).

10. Högsta domstolen prövar i första hand om Skatteverket är återbetalnings-skyldigt enligt allmänna regler om *condictio indebiti* (jfr NJA 1999 s. 575 och Lennander, a.a., s. 441 f.).

11. Den aktuella betalningen utfördes av Registreringstjänst, men den skedde för Venditias räkning. Någon rättsgrund för betalning till Repro Consults skattekonto fanns inte. Betalningen utgör en sådan felaktig betalning på vilken principerna om *condictio indebiti* är tillämpliga.

12. Enligt 55 § första stycket skattebetalningsförordningen (1997:750) ska Skatteverket, om en skattskyldig visar att han av misstag har betalat in för mycket skatt, skyndsamt återbetala vad som har inbetalats för mycket. Enligt andra stycket får återbetalning ske endast till den del återbetalningen kan göras från ett överskott på den skattskyldiges skattekonto. Dessa bestämmelser hindrar dock inte en återbetalning enligt principerna om *condictio indebiti* eftersom det inte var den skattskyldige Repro Consult som gjorde den felaktiga betalningen till skattekontot.

13. Den avstämning av skattekonton som sker enligt skattebetalningslagen (1997:483) kan i allmänhet inte anses innebära att Skatteverket därigenom i god tro inrättar sig efter en felaktig betalning (jfr Hult, a.a. s. 252, se även Christer Danielsson, *Condictio indebiti: Vad krävs för att en misstagsbetalning ska bli bestående?*, JT 2008-09, s. 438 med hänvisningar). Återbetalnings-skyldigheten har därmed inte upphört vid avstämningstidpunkten, oavsett vilken bedömning som kan göras i frågan om Skatteverket var i god tro vid tidpunkten för den felaktiga betalningen.

14. Mot bakgrund av det anförda, och eftersom Registreringstjänst kort tid efter avstämningen påpekade misstaget, är Skatteverket skyldigt att återbetala

den felaktigt gjorda betalningen. Om belopp och ränta råder inte tvist.

15. Hovrättens domslut ska alltså fastställas. Vad Registreringstjänst har yrkat i ersättning för rättegångskostnad i Högsta domstolen får anses skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Leif Thorsson, Ella Nyström, Gudmund Toijer, Ingemar Persson (referent), Martin Borgeke
Föredragande justitiesekreterare: Ylva Svensson